

SARE HIDROGRAFIKOA

EKIALDEKO ISURIALDEA:

1. Galdizerreka; 1a: Fagoko erreka
2. Aranburuko erreka
3. Landabasoko erreka; 3a: Santakruzerreka; 3b: Abortagako erreka; 3c: Txurrusteneko erreka; 3d: San Martineko erreka
4. Ametzaga; 4a: Makatzagako erreka; 4b: Baltzaneko erreka; 4c: Santunatxe; 4d: Urubi
5. Etxebarrierreka; 5a: Olegi; 5b: Altziko erreka; 5c: Aranondoko erreka
6. Berdantzako erreka; 6a: Lantzabideko erreka; 6b: Urotze; 6c: Olagortazpikoa
7. Artikerreka; 7a: Munapeko erreka; 7b: Zumeldiko erreka; 7c: Frantzuerreka; 7d: Mada-riagako erreka; 7e: Kantaratxu; 7f: Arrilabane; 7g: Akulategiko erreka; 7h: Motor-tzeko erreka; 7i: Etxezarreko erreka; 7j: Pagoetako erreka; 7k: Ezkiagarreko erreka; 7l: Urkisarriko erreka; 7ll: Ezkiagako erreka; 7m: Infernuerreka; 7n: Errekatzu; 7ñ: Kantara; 7o: Zubitxueta; 7p: Iturrizarre
8. Zarraneko erreka; 8a: Ametako erreka; 8b: Arruaneko iturria
9. Lamiaraneko erreka; 9a: Biribilpeko erreka

MENDEBALEKO ISURIALDEA:

10. Uretako erreka; 10a: Kukutzeko erreka (Aumerreka); 10b: Errekabaltze; 10c: Urotze; 10d: Urkidiko erreka; 10e: Gisastiko erreka; 10f: Armokiko erreka
11. Eitzagako erreka; 11a: Altzadiko erreka; 11b: Txaraleko erreka
12. Zarraga erreka; 12a: Dikobasoko erreka; 12b: Zabalerreka; 12c: Biorgortako erreka; 12d: Errekatzu; 12e: Errekalabane; 12f: Matadiko erreka; 12g: Olaldeko erreka; 12h: Kristobaleneko erreka; 12i: Zubinagusiko erreka; 12j: Katiapeko erreka; 12k: Oian-gortako erreka; 12l: Zezenkorta erreka 12ll: Landaneko erreka; 12m: Eskobadiko erreka; 12n: Jentillatxetako erreka; 12ñ: Oiñolako erreka

1. Galdizerreka

Kokapena: Arane; IV. mapa (B-2/B-3)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Berezko *-a* bokalez bukatzen denez, artikulua lotzean aurreko bokal irekia disimilatu egin da, eta gradu batean itxi da, erdiko bilakatuta: *-a + -a > -ea*. Ostean, berriro disimilatu da, eta bokal itxi bilakatu da: *-ea > -ia*. Gero, bokal itxi horrek artikulua asimilatu du, eta bokal irekia gradu batean itxi du: *-ia > -ie*.

Galdizko erreka + *-a* > Galdisko errekea > Galdisko errekia > *Galdisko errekie*

Oharrak: **Burgo** mendiaeren ekialdeko isurialdetik abiatzen da **Miskatu** azpian itsasoratzeke, **Arriboletan**. *Madariko erreka* izenaz ere ezagutzen da. Bestalde, Bermeotik Bakiorako errepideak, bihurtune batez, **Galdizerrekaren** gainetik egiten duen unean *Galdizko iturria* izeneko dago.

Ahozkoa:	“Galdisko erréka”	009, 162
	“Galdisko errékie”	023, 164
	“Madariko errékie”	014, 015, 025, 164

Idatzizkoa:

1848	<i>Guibela, ria de</i>	BUA 1289. Leñas (1848)
1863	<i>Galdiz erreka, regata</i>	BFA. K. 2799/17 150-151
1863	<i>Galdiz-Erreca, regata</i>	BUA 1289/18. Leñas (1863)
1874	<i>Galdizerreca, regata</i>	BUA 38. Leña
1875	<i>Galdiz-erreca, regata llamada</i>	BUA 244/7. Montazgos 10b
1876	<i>Galdiz, regata de</i>	BUA 39/25. Terren. embarg. 66
1881	<i>Madari, regata de</i>	BUA 244/10. Argomeros 5
1884-85	<i>Madari, regata</i>	BUA 36/2. Leña
1897	<i>Guibela, arroyo</i>	BUA 1324/12. Depósito de agua 4b
1903	<i>Madarico-errota[sic], regata</i>	BAHP.N.BL 8574 214b
1928	<i>Galdicerreta</i>	BIBL ZbA1 133-137
1943	<i>Madarico-erreca</i>	GJE fk: 1671 L23:83
1972	<i>Madaricoereca</i>	GJE fk:6688 L73:115
1973-74	<i>Galdiz, arroyo de</i>	BIBL ErA.EtnB 160-161
1982	<i>Madariko errekie, arroyo</i>	BIBL ErA.KTop 262
1982	<i>Galdizko errekie, arroyo</i>	BIBL ErA.KTop 262

Galdizko iturria:

1844	<i>Galdiz, fuentes de</i>	BIBL YrJA 71-72
1928	<i>Guibela, manantiales de</i>	BIBL ZbA2 426
1928	<i>Galdiz, manantiales de</i>	BIBL ZbA2 426
1970	<i>Galdiz, fuente y abrevadero</i>	BUA Inventario de bienes 3

Galdizko zubia:

1876	<i>Galdiz erreka, puente de</i>	BUA 39/25. Terren. embarg. 66b
1928	<i>Galdiz, puente de</i>	BIBL ZbA2 427-429

1.a. Fagoko erreka

Kokapena: Arane; IV. mapa (B-2)

Ohar ling.: Ik. Arane auzoan **Fagoalde** parajea.

Oharrak: **Galdizerrekara** jotzen duten bi uretako bat, iparraldekoa.

Ahozkoa:	“Fagùko errékie”	018, 020
----------	-------------------------	----------

2. Aranburuko erreka

Kokapena: Arane; IV. mapa (C-3)

Ohar ling.: Erreka honek izen bi hartzen ditu. *Araneko erreka* eta *Aranburuko erreka*. Bigarren honetan bokal arteko dardarkari bakuna galduta duen aldaera ere jaso da:

Aranburuko erreka > *Aranbuko erreka*

Artikuluari dagokionez, ikusi Sare Hidrografiko atalean **Galdizerreka**.

Oharrak: **Flores** baserriaren aurrean sortzen da eta **Arane** baserriaren iparraldetik eta **Gibelego** azpialdetik igaro ondoren, **Erroia** haitzaren ondoan itsasoratzen da errekatxo hau.

Ahozkoa:	<i>“Arenèko erréka”</i>	013
	<i>“Arenèko errékie”</i>	015
	<i>“Aranburùko erréka”</i>	010
	<i>“Aranbùko erréka”</i>	005

3. Landabasoko erreka

Kokapena: Arane; IV. mapa (C-3)

Oharrak: **Abortaga** baserritik Bermeoraino doan ur honek izen desberdinak hartzen ditu atal bakoitzean. **Santakruzerreka** eta **Abortagakoa** elkartzen diren puntutik **Azatarro-raino**, **Landabasoko erreka** deitzen da. Hemendik eta **Azatarrotxu** pareraino, berriz, *Etxer-reko erreka*. Azkenik, **Patxotene** baserritik eta **Ibarreta** edo **Telleriaraino** (leku honetan elkartzen baita ur hau **Ametzaga** errekaekin), **San Martineko erreka** esaten zaio. Puntu honetatik eta **Erriberaraino**, **Ametzaga** izena da nagusitzen dena. Erreka hau izen bakar batekin jartzekotan, Landabaso izena aukeratu da fitxa buruan jartzeko, goian aipatutakoen artean idatzizko tradizio handiena duelako.

Ahozkoa:	<i>“Landabasòko errékie”</i>	007, 060
	<i>“Etxer-reko erréka”</i>	007
	<i>“Landabasoàtzeko errékie”</i>	003

Idatzizkoa:

1901	<i>Landabaso, regata de</i>	<i>BAHP.N.BL 8570 97</i>
1904	<i>Landabaso, arroyo de</i>	<i>BUA 1179/19 118</i>

3.a. Santakruzerreka

Kokapena: Arane; IV. mapa (C-2)

Ohar ling.: **Santa Kruz** baserria eta parajeari egiten dio erreferentzia. Ahozko aldaera batean, 'krutze' aldaera jaso da, 'kurtze' izan arren zabalduta dagoen generikoa. 'Erreka' generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Galdizerreka**.

Oharrak: **Santa Kruzen** sortzen da eta **Arbaltzeko** parajea zeharkatuta gero, **Pedrualden**, **Abortagako** urarekin elkartu ondoren, **Landabasoko erreka** bihurtzen da. Artean, erreka honen tarte desberdinak izen bereziak hartzen ditu: *Arbaltzeko erreka*, *Altzatakkoa*, *Atzerreka*, eta abar.

Idatzizkoan agertzen diren “Santa Cruz erreka” errekaena ez ezik, parajearen erreferentzia ere badira.

Ahozkoa:	<i>“Arbaltzèko errékie”</i>	002, 025
	<i>“Abòrtako errékie”</i>	003, 164, 032
	<i>“Àltzatakko errékie”</i>	025

“Atzangàneko errékie”	025
“Atzerréka”	025
“Patzotèneko errékie”	002
“Santakrützeko errékie”	002

Idatzizkoa:

1850	<i>Santa Cruz-errec</i>	<i>BUA 1492. Comunicaciones</i>
1851	<i>Santa Cruz erreca</i>	<i>BUA 1625. Conc. de terrenos 17b</i>
1851	<i>Santa Cruz</i>	<i>BUA 39/3. Enajen. y conc.</i>
1852	<i>Santa Cruz</i>	<i>BUA 39/3. Enajen. y conc.</i>
1853	<i>Santa Cruz erreca</i>	<i>BUA 1625. Conc. de terrenos 18</i>
1879	<i>Ach-rek</i>	<i>GJE fk:2485 L32;159</i>
1901	<i>Santa Cruz, regata que baja de</i>	<i>BAHP.N.BL 8571 1669b</i>
1944	<i>Santa Cruz</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>

3.b. Abortaga (erreka)

Kokapena: Arane; IV. mapa (C-2)

Oharrak: **Zumarrietako landaren** azpian sortu eta **Abortaga** baserriaren ondoan **Santakruzerrekarekin** elkartzen da, **Landabasoko erreka** bihurtzeko.

Idatzizkoa:

1891	<i>Abortaga, riachuelo de</i>	<i>GJE L18 205</i>
------	-------------------------------	--------------------

3.c. Txurrusteneko erreka

Kokapena: Arane; IV. mapa (C-4)

Ohar ling.: Leku-genitiboko marka eransteke, bukaerako -a galdu, eta kontsonantez bukatzen den izena denez, deklinabideko marka lotzeko -e lotura bokala behar du: *Txurrusteneko errekie*. Generikoaren artikuluarri buruz, ikusi Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.Oharrak: **Iturrondo** baserritik behera jaisten den troka.Ahozkoa: **“Tzurrustenèko errékie”** 012

Idatzizkoa:

1910	<i>Churrustena, heredad</i>	<i>BUA 1435. Fincas rústicas</i>
------	-----------------------------	----------------------------------

3.d. San Martineko erreka

Kokapena: Hiria; IV. mapa (D-4)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.Oharrak: **Ametzaga** eta **Landabasoko erreka** elkartzen diren unean, *Ibarretako* edo *San Martineko erreka* esaten zaio. Herrira jaistean, **Adoberian** eta **Erriberan Ametzaga** izena berreskuratzen du.

Ahozkoa: **“Samartín”** 009
“Samartiñeko errékie” 060

Idatzizkoa:

1769	<i>Ybarras, ría de</i>	<i>BUA 1154/3. Libramientos 1</i>
1775-1831	<i>Ybarras, ría de</i>	<i>BUA 915. Hipotecas. 1775 87</i>
1803	<i>San Martin, río de</i>	<i>BEHA A-79/10 4</i>

1844	<i>San Martin, arroyo de</i>	<i>BIBL YrJA 125</i>
1897	<i>San Martin, arroyo de</i>	<i>BAHP.N.BL 8183 1210b</i>
1898	<i>San Martin, rio de</i>	<i>BAHP.N.BL 8195 899</i>

4. Ametzaga (erreka)

Kokapena: Agirre; IV. mapa (D-2, 3, 4)

Ohar ling.: Bokal arteko belare ahostunaren galeratik dator *Ametzaga* > *Ametza* bihurtzea.

*Jelimoneko errekar*i buruz, ikusi San Migel auzoko **Jeronimone** baserria.

Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Agirre** eta **San Migel** auzoak banatzen ditu. **Urubi** eta **Makatzagako** urak **Errotatxun** bildu ondoren, herriraino doa *Ametzaga* erreka. **Errotatxu** baserri ingurutik pasatzean, *Errotatxuko erreka* esaten zaio eta, **Errotabarri** baserri ingurutik pasatzean, *Errotabarriko erreka*. **Ibarretan**, **Landabasotik** datorren errekaekin elkartu eta **Adoberia-tik Erriberarantz** egiten du, **San Frantziskoko komentua**ren ondotik, **Artzan** itsasoratzeko. Gaur, beheko tarte honetan, erreka estalita dago.

Ahozkoa:	“ <i>Amétza</i> ”	036
	“ <i>Errotatzuko erréka</i> ”	036, 060, 099, 101
	“ <i>Erròtabarriko errékie</i> ”	060
	“ <i>Jelimoneko errékie</i> ”	060

Idatzizkoa:

1790	<i>Amezaga, ría de</i>	<i>BFA. Bust 692/13</i>
1803	<i>Amezagas, rio</i>	<i>BEHA A-79/10 4</i>
1827	<i>Amezagas, regata de</i>	<i>BEHA A-79/10 3</i>
1827	<i>Amezagas, regata de</i>	<i>BEHA A-81/13-87 1</i>
1844	<i>Ametzagas, arroyo</i>	<i>BIBL YrJA 125</i>
1844	<i>Ametzagas, fuentes de</i>	<i>BIBL YrJA 71-72</i>
1867	<i>Adoveria, río de</i>	<i>BUA 22/12. Proyecto de obras 2b</i>
1893	<i>Amezagas, río</i>	<i>BUA 1175. Cop. de cartas 31</i>
1895	<i>Errotabarri, arroyo de</i>	<i>BAHP.N.BL 7550 769b</i>
1895	<i>Amezagas, rio llamado</i>	<i>BAHP.N.BL 7550 414b</i>
1896	<i>Amezagas, arroyo de</i>	<i>BUA 1324/11 4</i>
1896	<i>Amezagas, arroyo</i>	<i>BUA 1033/7. Com. sobre aguas</i>
1897	<i>Errotabarri, arroyo</i>	<i>BAHP.N.BL 8183 1524</i>
1899	<i>Adoverias, ría que baja de</i>	<i>BAHP.N.BL 8297 1955</i>
1904	<i>Errotachu, manantial de</i>	<i>BUA 1251/6. Reforma de 7</i>
1905	<i>Amezagas, aguas de</i>	<i>BUA 1179/19 186b</i>
1911	<i>Amezagas, arroyos de</i>	<i>BUA 256/9. Aguas mol. Ondarra 35</i>
1913	<i>Amezaga, arroyo</i>	<i>BUA 36/7. Solic. de permisos</i>
1914	<i>Amezaga, arroyos</i>	<i>BUA 1179/1 20</i>
1916	<i>Amezaga, río</i>	<i>BUA 1337. Lavadero 1</i>
1922	<i>Amezaga, río</i>	<i>BUA 1319/29. Alcantarillado 11/1</i>
1928	<i>Adoberia, rio</i>	<i>BIBL ZbA2 425</i>
1928	<i>Amezaga, rio</i>	<i>BIBL ZbA2 426</i>
1935	<i>Errotabarri, arroyo de</i>	<i>GJE fk:1923 L26;74</i>
1948-49	<i>Ondarre, arroyo</i>	<i>BUA 1306/11. Lavadero 55</i>
1949	<i>Amezaga, río</i>	<i>GJE fk:1907 L26;23</i>
1978	<i>Amezaga, arroyo</i>	<i>BIBL GbkV</i>
1980	<i>Amezaga, ría</i>	<i>GJE fk:10490 L111;83</i>

Ametzaga erreka
 Adoberiatik pasatzean,
 1880.
 Bermeoko Udal
 Artxiboa.
 Sorkunde Zabala
 Mugica.
 Erreg. znbk.: 00988.

4.a. Makatzagako erreka

Kokapena: San Migel; VII. mapa (A-2); IV. mapa (D-2)

Ohar ling.: Erreka honen izenak bere ondoan dagoen **Makatzaga** baserriari egiten dio erreferentzia. Ahozko aldaeran, baserri izen horrek, bokal arteko belare ahostuna galdu du (Ik. Agirre auzoko **Makatzaga** baserria), eta kontsonantzez amaitutako izena balitz bezala deklinatu da, lotura bokala erantsita: *Makatzeko errekie*.

Makatzagako erreka > Makatzako erreka > *Makatzeko erreka*

Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Makatzaga** baserriaren hegoaldetik jaisten da, **Errotatxu** ondoan, **Urubi** erre-
 karekin bat egin arte.

Ahozkoa: “*Makatzeko erréka*” 099

Idatzizkoa: “*Makatzeko errékie*” 060, 101

1945

Macachaga, arroyo

GJE fk:1359 L19;17

4.b. Baltzaneko erreka

Kokapena: San Migel; VII. mapa (A-1)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gaz-
 dizerreka**.

Oharrak: **Urubi** izeneko errekaaren iturri nagusia da. **Garbola** mendiaren ekialdeko ma-
 galean sortu eta **Baltzane** baserriaren azpitik igarotzen da, **Santunatxe** parajera heldu arte.
 Handik aurrera, **Urubi** izena hartzen du.

Ahozkoa: “*Baltzaneko errékie*” 101

Idatzizkoa:

1894	<i>Arana baltz, arroyo</i>	<i>BAHP.N.BL 7549 284</i>
1898	<i>Aranzabal-baltz, arroyo</i>	<i>BAHP.N.BL 8194 745</i>

4.c. Santunatxe (basoa eta erreka)toa)

Kokapena: San Migel; VII. mapa (A-2)

Ohar ling.: ‘Santu’ + -an + ‘(h)atx’. Kontsonantez bukatutako izenetan gertatzen den moduan -e bokal paragogikoa erakusten du.

Oharra: **Urubi** erreka goi-ibilguan, **Lamiñerreka** gainean. Goitik datorren erreka toari ere *Santunatxe* esaten zaio. *Santunatxen* harrobiak ustiatzen ziren garai batean; horren lekuko **Argiñituri**, inguruko leku-izena.

Ahozkoa: **“Santunatzé”** 095, 096, 099, 101, 103
“Sántunatzè” 101, 148

Idatzizkoa:

1895	<i>Santuenache, arroyos de</i>	<i>BAHP.N.BL 7550 769</i>
1897	<i>Santuenache, arroyo</i>	<i>BAHP.N.BL 8183 1523b</i>
1910	<i>Santuache, heredad</i>	<i>BUA 1435. Fincas rústicas</i>
1935	<i>Santunache, argomal</i>	<i>GJE fk:1923 L26;74</i>
1935	<i>Santunache, arroyo</i>	<i>GJE fk:1923 L26;74</i>
1944	<i>Santuache, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>
1944	<i>Santuache, termino de</i>	<i>GJE fk:1025 L14;95</i>
1944	<i>Santuanache, heredad</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>

4.d. Urubi (erreka)

Kokapena: San Migel; VII. mapa (A-2)

Ohar ling.: ‘Ur’ + ‘ubi’. Mitxelena toponimo honen etimologia argitzeko haxe diosku: “ubi ‘vado’ variación de ibi” (Mitxelena, *Apellidos vascos*, 1997; 155or) Erreka honen izenean, -i bokal itxi palatalak aurreko bokalak asimilatu ditu:

Urubi > Uribi > Iribi

Beste izenetan erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Lamiñerrekari dagokionez, elkarketan ondoan gelditu diren bokalek -ae- > -e- egin dute. Ik. **Artiketxe**, **Artikerreka** edo **Basabe** —Tellaerrot— Artika auzoan.

Ik. San Migel auzoan **Iratzagarri** basoa.

Oharra: **Iuerreketatik** jaisten den ura, **Errotatxu** baserrirainoko tartean. Handik aurrera **Ametzaga** izena hartzen du. *Urubi erreka* honetara, hegoaldeko isurialdeetatik, **Santunatxe** eta **Iratzagarriko** erreka toak jotzen dute; inguru horretan, erreka honen tartetxo bati **Lamiñerreka** esaten zaio. *Urubi erreka* honetan, **Iuerreketa** baino behegero ur-jauzi bat dago.

Ahozkoa: **“Urúbi”** 095, 097, 099, 101, 105
“Uribi” 097
“Iribi” 097, 098
“Urúbiko errékie” 101
“Iribiko errékie” 098
“Errotätzuko errékie” 099, 101
“Iretzagarriko errékie” 101

“*Lamiñerréka*” 101

“*Lamiñerrékie*” 101

Idatzizkoa:

1895	<i>Urubi, arroyos de</i>	BAHP.N.BL 7550 769
1897	<i>Urubi, arroyo</i>	BAHP.N.BL 8183 1523b
1928	<i>Urubi, abrevadero de</i>	BIBL ZbA2 427-429
1935	<i>Urubi, arroyo</i>	GJE fk:1923 L26;74

5. Etxebarrierreka

Kokapena: San Migel; VII. mapa (A-3)

Ohar ling.: Baserriaren izena **Etxebarrierreka** denez, bere ondotik pasatzen den ibaia-
ren izenak erreka hitzaren errepikapena azaltzen du, ahozko erabileran. Erreka generiko-
ak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Olegiko erreka Etxebarrierreka** baserrietara heltzean, izen hau hartzen du,
San Migel eta **San Andres** auzoen artean **Aranondora** iritsi arte.

Ahozkoa:	“ <i>Etxebarrèkako erréka</i> ”	105
	“ <i>Etxebarrèkako errékie</i> ”	046, 048, 101, 108, 150
	“ <i>Beko erréka</i> ”	111

Idatzizkoa:

1827	<i>Echevarrierreca, regata</i>	BEHA A-79/10 3
1896	<i>Echevarria-erreca, regata</i>	BAHP.N.BL 7553 948-974b
1972	<i>Echevarría, río</i>	BIBL ESEC-GB 15

5.a. Olegiko erreka

Kokapena: San Migel; VII. mapa (B-2)

Ohar ling.: Ik. **Olegi** (parajea). Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hi-
drografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: Bilborako errepideko bihurtune nagusiaren azpitik **Etxebarrierreka** baserrie-
taraino jaisten da. Handik aurrera, **Etxebarrierreka** izena hartzen du.

Ahozkoa:	“ <i>Òleiko errékie</i> ”	096, 101
	“ <i>Òliko errékie</i> ”	150

5.b. Altziko erreka

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-2)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gaz-
dizerreka**.

Oharrak: **Truboietaganetik** behera, **Olegiko erreka**ra jotzen duen ura.

Ahozkoa:	“ <i>Altziko erréka</i> ”	046
	“ <i>Altziko errékie</i> ”	046

5.c. Aranondoko erreka

Kokapena: San Andres; VII. mapa (A-4)

Ohar ling.: Ik. San Andres auzoko **Aranondo** baserria. Erreka generikoak artikulua har
dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: Etxebarrierreka eta **Berdantzako erreka** elkartu ondoren, **Aranondotik Erregiñazubiraino (Artikerrekarekin bat egin arte)** doan urak izen hau hartzen du.

Aranondoko ubidea:

Aranondoko errekatik hartutako urak **Ondarre** errotara bideratzen zituen. (Ik. **Ondarre** errota)

Ahozkoa: **“Arenondoko errékie”** 048,166

Idatzizkoa:

1841	<i>Aranondo, río de</i>	<i>BFA. Bust 100/059 14b</i>
1844	<i>Aranondo, arroyo</i>	<i>BIBL YrJA 125</i>
1904	<i>Aranondo, riachuelo de</i>	<i>BAHP.N.BL 8577 1627b</i>
1939	<i>Arenondo, arroyo</i>	<i>BUA 1304/1. Mejora camino 3</i>
1944	<i>Aranondo, río</i>	<i>GJE fk:949 L13;110</i>
1978	<i>Arenondo, arroyo de</i>	<i>BIBL GbkV</i>
1644	<i>Aran,ondo, calces de</i>	<i>BFA. Bust 200/272 68b</i>

6. Berdantzako erreka

Kokapena: San Andres; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Ik. **Berdantza** (parajea). Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Almika** eta **San Andres** auzoen arteko errekek, bere goi ibilguan, **Urotze** eta **Lantzabideko** urak elkartu ondoren, **Berdantzako erreka** izena hartzen du. **Nardizko erreka** ere esaten zaio tarte honetan. Beherago, **Almika** eta **Etxebarrilanda** baserrien azpitik pasatzean, **Elizbideko erreka** izenaz ezagutzen da. Azkenik, **Aranondon**, **Etxebarrierrekarekin** batu ondoren, **Aranondoko erreka** esaten diote. J. Gomez Tejedorrek, **Alboniga** izena jartzen dio erreka honi¹⁵⁴¹.

Ahozkoa:	“Berdantzako erréka”	046
	“Berdantzàko errékie”	064
	“Elizbideko errékie”	046, 048
	“San Andresko erréka”	043
	“San Andresko errékie”	065, 066
	“Nardisko errékie”	065

Idatzizkoa:

1763	<i>Berdancha, ría</i>	<i>BFA. K. 3561/10 154b</i>
1944	<i>Berdenchaga, río</i>	<i>BUA 406/3,4 eta 353/3,4,5</i>
1974	<i>Bertancha, río</i>	<i>GJE fk:7763 L81;77</i>
1978	<i>Alboniga, arroyo</i>	<i>BIBL GTJc 81</i>

6.a. Lantzabideko erreka

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-2)

Ohar ling.: Ik. **Lantzabide** (parajea).

Arestiko erreka izenak, bokal arteko dardarkari bakuna gal dezake eta leku-genitibo markarik gabe azaldu: **Arestierreka**.

Arestiko erreka > Aestiko erreka

Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Iturritxu** izeneko parajea sortu eta **Berdantzako erreka** jotzen duen ura.

1541 Gomez Tejedor, Jacinto (1978).

Ahozkoa:	“Lantzebideko errékie”	047
	“Lantzibideko errékie”	046, 048
	“Arestierréka”	049
	“Arèstiko erréka”	045
	“Aèstiko erréka”	046
	“Aèstiko errékie”	047, 048

6.b. Urotze (erreka eta parajea)

Kokapena: San Andres; VII. mapa (C-3)

Ohar ling.: ‘Ur’ + ‘(h)otz’. *Uruza* aldaera, bokal asimilazioak eragindakoa da. Ahozko *Urotze* eta *Urutze* aldaerek, kontsonantez bukatutako izenetan gertatzen den moduan, -e bokal paragogikoa erakusten dute. Idatziz jaso den *Ur-etze* aldaera, berriz, eskribauak egindako berreraiketa da.

Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Olagorta** baserriaren mendebaldean, **Astazabale** azpian, sortzen da; **Lantza-bideko errekarékin** elkartuz, **Berdantzako erreka** sortzen du. Ur baliabide gisa erabili izan ohi da bertakoa. Horrela, 1899rako, A. Zabalak, besteen artean, berau ere aipatzen du:

*“Fuente y abrevadero de Ichibizkar; abrevadero y lavadero en la cercanía del puente de Galdiz; abrevadero de Uribe; lavadero de Iturriandia; aguas de Olagortazpikoa a Alboniga; manantial de Urotza”*¹⁵⁴²

1927an bertako ura erabili zen **Almika** urez hornitzeko¹⁵⁴³.

Ahozkoa:	“Urotzé”	048, 065
	“Urutzé”	046, 049, 061, 064, 065, 070
	“Uretzé”	047, 048, 050
	“Urotzèko errékie”	046
	“Artikeneko errékie”	048

Idatzizkoa:

1827	<i>Uroza ó hasta Zabalpie, concesión en</i>	<i>BUA 39/1. Enajen. y conc. 25</i>
1896-97	<i>Ur-etze, manantial</i>	<i>BUA 1492/5. Fuente en Alboniga 8</i>
1928	<i>Urotza, manantial de</i>	<i>BIBL ZbA2 427-429</i>
1928	<i>Uruza</i>	<i>BIBL ZbA1 133-137</i>
1974	<i>Urotza, sitio de</i>	<i>GJE fk:7764 L81;79</i>
1978	<i>Urotz, arroyo</i>	<i>BIBL GbkV</i>

6.c. Olagortazpikoa (erreka)

Kokapena: Almika; VII. mapa (B-3)

Ohar ling.: Leku-izen honetan, artikuluaurreko bokala, disimilazioz, -o > -u bilakatu da.

Olagortazpicoa > Olagortazpikua

Oharrak: **Landatxupean** sortzen da erreka hau eta **Berdantzako erreka** jotzen du **Txindurtza** azpian.

1542 Zabala, Angel (1928), II; 427-429

1543 Zabala, Angel (1928), II; 530

“Otro manantial: *Olagorta-aspicua* [*Olagorta-aspicua* ere]. *Aguas que nacen en el punto de Landachupia.*”¹⁵⁴⁴

Idatzizkoa:

1896-97	<i>Olagorta-aspicua, manantial</i>	BUA	1492/5. Fuente en Alboniga	8b,9
1896-97	<i>Olagorta-aspicua, manantial</i>	BUA	1492/5. Fuente en Alboniga	8b,9
1928	<i>Olagortazpikoa, aguas de</i>	BIBL	ZbA2	427-429

7. Artikerreka

Kokapena: Artika; VII. mapa (C-4)

Ohar ling.: Izena leku-genitibo markarik gabe ager daiteke: ‘Artika’ + ‘erreka’. Ondoa gelditu diren bokalek bat egin dute: *-ae-* > *-e-*. Ik. **Artika** auzoa. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: Bermeoko hiri aldera ematen duen erreka nagusia da. Mendialdean, hiru adar nagusi ditu: mendebaldeko adarrak, **Frantzuerrekak**, **Akulategitik** eta **Arranotegitik** jaisten diren urak hartzen ditu; erdikoak, **Urkisarritik** behera abiatzen diren hiru errekek biltzen ditu **Nafarroalaerdikoren** parean; eta ekialdekoa, **Ezkiagako erreka**, **Ezkiagatik** jaisten da. Hiru erreka hauek, bat egiten dute **Tribizkoerrota** inguruan eta handik behera **Artikerreka** izena hartzen du. **Erregiñazubi** baino lehen, beste ur batzuk ere hartzen ditu erreka honek: bat, **Etxebarriaga** aurretik beherantz datorrena; beherago, **Torre** baserriaren ondona erreka nagusira jotzen duen **Zubitxueta** izeneko erreka; eta azkenik, **Artiketxe** baserri inguruan elkartzen zaion **Iturizarre** izeneko

Artikako arroa Bermeoko industrigune historikoa izan ohi da; bertan egon izan dira, antzinako garaietako burdinolak eta ia gutxira arte iraun izan duten errotak. Izan ere, **Artikerreka** da, errotak edo burdinolak bermeaz mugi zitzakeen Bermeo aldeko erreka bakarretakoa, gaur Bakioko eremuan dagoen **Estepona** errekarakin batera.

XVI. mendetik gaur egunera, **Artikerrekan** egon izan diren erroten kopurua aldakorra izan da. Nahiz eta Busturiako jurisdikziokoa izan, **Tribizkoerrota** ere kontutan hartuz, 11tik 15era bitartekoak izan dira erreka honek mugitu izan dituen errotak:

1575ean, 15 errota aipatzen dira, Ondarra, Alboniga, Celaya, Ulairrota, Errotazarra, Errotabarria, Teloerrota devaxo, Mucalaria, Rotamodorra, Olaerrota, Aquierrota, Rotaeskuerra, Azque, Cubierrota, Barruti, mol. de Nafarrola¹⁵⁴⁵.

1629an, 12 (Tribizkoerrota gehitu behar da), molino Hermoso, Aquierrota, Olaerrota, Modorra, Estrada, Zelaya, molino Nuevo, molino Viejo, Thella errota, Mazalera, molino de Alboniga, Barrutia¹⁵⁴⁶.

1682an, 11 (Tribizkoerrota gehitu behar da), Alboniga, Mazalera, Tellaerrota, Modorra, mol. de Ugarte, Zelaya, Estrada, mol. de Aroztegui y Munitiz, mol. de Mari Juan de Velendiz, mol. de Cafranca, mol. Achoaren¹⁵⁴⁷.

1701etik 1704ra, 12 (Tribizkoerrota gehitu behar da), Alboniga, Mazalera, mol. de Frc^o Echev^a, Tellaerrota, mol. de J. Frc^o de Ugarte, Rotabarria, Zelaya, Estrada, Modorra, mol. de Mari Juan de Aroztegui, Aquerrota, Rotaederra¹⁵⁴⁸

1745-46an, 12 eta burdinola bat (Tribizkoerrota gehitu behar da), mol. de Alboniga, Errotabarra, Mazalera, Errotachu, Loizaga, mol. de los herederos de Arostegui, Zelaia, Estrada

1544 1896-97. BUA. 1492/5. Fuente en Alboniga; 9

1545 VEKA. R.R. Ejec. C2497; 17

1546 BFA. BilUA.SZ. 315/1/5

1547 BUA. AL. 1680-1710; 31b-34b

1548 BUA. AL. 1680-1710; 235b-237b; 275-281b; 320-325b; 345b-348b. BFA. Fg.

Artikerreka Erriberatik pasatzean. Bermeoko Udal Artxiboa.
Angel Ibinaga Asteinza. Erreg. znbk.: 01340.

da, Zelaia, mol. de Pedro de Aspegorta y Gabr. Munitiz, mol. de los herederos de dho Arostegui, mol. de Juan Ramos de Zuloeta, ferreria de los herederos de Arostegui¹⁵⁴⁹.

1796an, 12 (Tribizkoerrotta gehitu behar da), Olacoa, Achoaren, Yustu, Zubia, Estrada, Celaia, Pojoa, Loizaga, Errotachu, Mazaleria, Errotabarri, Albinca errota¹⁵⁵⁰.

1800etik 1850era, 14, molino de Triviz, Olacoa, molino de Achuaren, mol. de detras de Achuaren, mol. de Azpigorta y Abaroa, mol. de Landa, Estrada, mol. de Mundaquena, mol. de Pujua, mol. de Loisaga, Errotachu, Mazaleria, Errotabarri, mol. de Alboniga¹⁵⁵¹.

1860an, 14 (Tribizkoerrotta gehitu behar da), Uchuena, Beledroena, Masaleria, Consena, Mari Almico, Pujua Molino, Landa, Fandangüena, Martena (hondatua), Trampa, Achuaren Molino, Erramuena, Olacua, Franchuena Molino¹⁵⁵².

1862an, 14 (Tribizkoerrotta gehitu behar da), Uchuena, Beledroena, Masaleria, Consena, Mari Almica, Pujua, Landa, Fandango, Martena, Trampa, Achoaren, Erramuena, Olacua, Franchua¹⁵⁵³.

1897-98an, 13 (Tribizkoerrotta gehitu behar da), Otzuena, Beledroena, Mazaleriya, Conzenez, Mari Almica, Pujua-errota, Landa, Fandangoena, Trampa, Aque-errota, Erramuena, Olacua, Franchuene-errota¹⁵⁵⁴.

Gaur errota izandakotzat hartzen direnak, 14 dira.

1549 BFA. Fg.

1550 BFA. Fg.

1551 BEHA. A-78/4-1

1552 BUA. 5. Rotul. de calles (1860)

1553 BUA. 37/5. Rel. fuerza de agua

1554 BUA. 10. Nomencl.1897-98

XVII. eta XVIII. mendeetako dokumentazioak, *Artikerrekan* aipatzen dituen burdinolak, hiru dira. Euretariako bi, **Zelaia** eta **Barrutikoa**, burdinola nagusi deitzen ziren horietakoak ziren eta hirugarrena, **Azkue** burdinola, txikerretariakoa.

Zelaia burdinola, gaur **Landa** eta **Estrada** errotak dauden inguruan egon zen, eta behar bada, *Estrada* bera izan daiteke, XVIII. mendean errota bihurtua (Ik. **Zelaia** burdinola).

Barrutiko burdinola, **Tribizkoerrota** atzean egon zen seguruenik, eta ematen du, burdinola hau izan daitekeela 1749ko planoan agertzen den "*ferrerria germada*"¹⁵⁵⁵ eta ahozkoan jasotako **Olazarre** izenekoa (Ik. **Barruti**).

Azkenik, *Azkue* burdinola, gaur **Frantzune** dagoen inguruan egon zitekeen (Ik. **Azkue** burdinola).

Bermeotik **Tribizkoerrotarainoko** bide nagusiak, zenbait lekutan, erreka igarotzen du. Hiru dira, tarte horretako gaur eguneko zubiak: **Beledrone** parean dagoena, **Mazaleriagakoa** eta **Tribizkoerrotakoa**. Horiei gehitu behar zaie, **Iturizarre** erreka gainetik igarotzen dena **Artiketxe** baino beherago. Erreka nagusia zeharkatuaz, paraje desberdinetara bideratzen duten beste zubi batzuk ere badira: **Santierrotane** eta **Txominantone** baserrietara bidea ematen duten biak, **Landa** eta **Fandagonera** bidea ematen duena, **Arreta** aurrekoa, **Irabienekoa** eta **Atsoarenekoa**.

XIX. mendearen amaierako agiri batek esaten duenez, horietako hiru zubi, harrizkoak ziren (Ik. **Erregiñazubi**).

XX. mendearen hasierara arte, lau omen ziren Artikerreka zeharkatzen zutenak, 1903an eraikitako beste bi gehitu zitzaizkielarik:

*"Los puentes que salvan el rio Artigas radican en Mazaleria, Olacua, Alzuaren y Chuca a los que se suman los de Carabolicanda y Achoena, fabricados en 1903"*¹⁵⁵⁶

Ahozkoa: **"Artikerréka"** 066, 083
 "Artikeko errékie" 066, 073, 079, 080

Idatzizkoa:

1093	<i>Albonica, erreka apud</i>	<i>BIBL LibA/B-G 29</i>
1827	<i>Artigas, ria de</i>	<i>BEHA A-79/10 3</i>
1844	<i>Artigas, arroyo</i>	<i>BIBL YrJA 125</i>
1889	<i>Tribis erreca, rio</i>	<i>BUA 881/12. Deslindes 20</i>
1890	<i>Artigas, rio</i>	<i>BUA 881/12. Deslindes 12</i>
1903	<i>Trivis, ria de</i>	<i>BAHP.N.BL 8574 551</i>
1911	<i>Artigas, arroyos de</i>	<i>BUA 256/9. Aguas mol. 35</i>
1914	<i>Artique, rio</i>	<i>BUA 1337. Aguas. Deminigus 2</i>
1914	<i>Artiga, arroyos</i>	<i>BUA 1179/1 20</i>
1928	<i>Artigas, rio</i>	<i>BUA 1324/4. Suministr. 2</i>
1944	<i>Artigas, rio</i>	<i>GJE fk:949 L13;110</i>
1951	<i>Artigas, erroyo</i>	<i>BUA 881/12. Deslindes 2b</i>
1971	<i>Artigas, regata</i>	<i>BUA 881/ Deslinde</i>
1890-91	<i>Alboniga, arroyo de</i>	<i>BUA 16/5. Saneam. Arza 57</i>
1899	<i>Alboniga, rio</i>	<i>BUA 16/4. Escuelas en el Arza</i>
1857	<i>Calzadacoa, rio de</i>	<i>MAP MunV/ItJR-II 24-25</i>
1903	<i>Alboniga, rio de</i>	<i>BAHP.N.BL 8575 1553b</i>

7.a. Munapeko erreka

Kokapena: Arranotegi; VII. mapa (D-2,3)

Ohar ling.: Ik. Arranotegi auzoan, **Munape** baserria. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

1555 1749. España. Ministerio de Cultura. Archivo de la Real Chancillería de Valladolid. PLANOS Y DIBUJOS. DESGLOSADOS 0783.

1556 Zabala, Angel (1928), II; 535

Oharrak: **Laubidietako** ekialdeko isurian sortzen da, **Munape** baserriaren azpian.

Ahozkoa: “*Munèpeko errékie*” 115, 118

7.b. Zumeldiko erreka

Kokapena: Arranotegi; X. mapa (A-2)

Ohar ling.: Erreka hau izendatzeko hiru izen jaso dira. Ik. Arranotegi auzoan **Arranotegi** / **Txinbelene**, **Akulategi** eta **Zumeldi** baserriak. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Zumeldi** baserriaren azpian sortzen da eta **Munapetik** jaisten den errekaraz jotzen du.

Ahozkoa: “*Sumèldiko errékie*” 117

“*Tzimeleneko errékie*” 118

“*Akulèki erréka*” 118

Idatzizkoa:

1899 *Sumeldi, regata que baja de* *BAHP.N.BL* 8297 1566

7.c. Frantzuereka / Arranotegiko erreka

Kokapena: Arranotegi; VII. eta X. Mapa.

Ohar ling.: Ik. **Arranotegi** auzoa eta **Artika** auzoko **Frantzune** (baserria eta errota). Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Akulategi** eta **Arranotegitik** isurtzen diren urak, **Frantzuneko atxa** azpian elkartu ondoren, **Frantzuereka** eratzen dute. **Arranotegi** auzoko zenbait parajetatik jaisten diren urak hartzen ditu. Hauexek dira, iparraldetik hegoaldera:

Laubidietatik behera datozen urek bide bi hartzen dituzte: bat, **Munape** baserriaren aurrean sortzen da (**Munapeko erreka**) eta bestea, **Zumeldi** baserriaren azpian (**Zumeldiko erreka**). Bi errekaraz hauek elkartu ondoren, **Frantzuneko errotarantz** jaisten dira.

Altzurraga azpiko urak (**Madariagako** eta **Kantaraxuko** errekek) **Akulategiko errekararekin** elkartzen dira, eta beherago, **Frantzuneko atxaren** azpian, **Laubidietatik** jaisten den errekaraz jotzen dute.

Frantzuneko atxatik behera, **Tribizkoerrotaraino**, **Frantzuereka** izena hartzen du, eta handik itsasoraino, **Tribiz**, **Urkisarri** eta **Ezkiagatik** jaisten diren urekin elkartu ondoren, **Artikerreka**.

Aipu gehienak Bermeok inguruko elizateekin izan zituen jurisdikzio auzietakoak dira:

“porque la moxonera antigua que avia siempre dividido los terminos y jurisdiccion dentre la dhas anteiglesias sus partes y la dha villa de Bermeo avian sido desde el arroyo de Lamarin por vaxo de la casa Deminigo asta la puente de Aportategui y desde alli asta el moxon alto de piedra questava la calcada devaxo de la iglesia de Alboniga y desde el dho moxon asta la casa de Juan de Alboniga y Pedro de Ynchurza inclusive y por zima de las dhas casas asta el arroyo que deciende y baxa de Aquilotegui y por devaxo de las casas de Azoeta y dende al moxon grande de piedra questava entre los dhos rios de Aquilotegui y Arranotegui y de alli por los moxones altos de piedra con sus ts^o y cruces y ses-tos questavan asta cima de Pago y Culiaga” 1557

Ahozkoa:	“Arronategiko errékie”	087
	“Frantzuerréka”	083
	“Frantzunerréka”	119
	“Frantzuneko errékie”	066, 086, 089, 117, 120
	“Bekoerrékie”	115

Idatzizkoa:

1575	Arronategui, rio de	VEKA	R.R. Ejec. C249	27
1576	Anoretigui, rio de	VEKA	R.R. Ejec. C2497	38
1578	Arranategui, rio de	VEKA	R.R. Ejec. C2497	47
1629	Arronategui, arroyo que baja de	BFA.	315/1/5	
1633	Arranategui, arroyo que llaman de	BFA. K.	738/18	5b
1749	Arronategui, arroyo	VEKA	Pl. y Dib.nº 783 ¹⁵⁵⁸	
1843	Probosteneco errequia	BUA	39/1. Enajen. y conc.	35-40
1867-68	Franchuena	BUA	1154/10. Comprob de datas	19
1878	Franchua, regata de	BUA	38/1. Leña	3b
1890	Arronategui, arroyo de	BUA	881/12. Deslindes	24b
1890	Arronategui, arroyo	BusUA	72/2	
1928	Franchuene, arroyo	BUA	1324/4. Suministro de agua	2
1944	Franchuene, tomas de agua de	BUA	1432	
1972	Arronategui, rio	BIBL	ESEC-GB	15

7.d. Madariagako erreka

Kokapena: Arranotegi; X. mapa (B-2)

Ohar ling.: Ik. Arranotegi auzoan **Madariaga** baserria. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Madariaga** baserriaren hegoaldetik jaisten den ura.

Ahozkoa: **“Madariagako errékie”** 085, 115, 118

7.e. Kantaratzuko erreka

Kokapena: Arranotegi; X. mapa (B-2)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Altxurruga** baserriaren azpian sortzen da eta **Akulategi** izeneko parajearen iparraldetik behera jaisten da, lehenago **Madariagako** errekaekin eta gero **Akulategikoa-ekin** elkartu arte.

Ahozkoa: **“Kantarátzu”** 117, 118

“Kantaratzuko errékie” 117, 122

7.f. Arrilabane (erreka eta beresia)

Kokapena: Arranotegi; VII. mapa (D-4)

Ohar ling.: Kontsonantez bukatutako leku-izenetan gertatzen den bezala, -e paragogikoa erakusten du leku-izen honek, bai idatziz eta bai ahoz. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Aretximinieta**ko hegoaldean.

Ahozkoa:	“ Arrilabané ”	091, 119, 121
	“ Àndiko erréka ”	121
	“ Àndiko errékie ”	117

Idatzizkoa:

1855	<i>Arrilabanondo, arbolado y jaral</i>	BUA 39/29. Acreeedores
1855	<i>Arrilabane, regata que baja de</i>	BUA 39/29. Acreeedores
1855	<i>Arrilabane, regata llamada</i>	BUA 39/29. Acreeedores
1855	<i>Arrilabane, jaral</i>	BUA 39/29. Acreeedores
1864	<i>Arlaban, parte bajera de</i>	BUA 38/1. Leña 3b

7.g. Akulategiko erreka

Kokapena: Arranotegi; X. mapa (B-3)

Ohar ling.: Ik. Arranotegi auzoko **Akulategi** (baserria). Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Sollubeko iturrian** sortzen da erreka hau, **Paradako landa** azpian. **Akulategi** baserri parera heldu baino lehen, **Arrilabane** izeneko errekaetara elkartzen zaio. Beherago, **Solozabaleta** baserri azpitik jaisten den **Madariagako erreka**ekin bat eginik, **Frantzuneko atxaren** azpitik pasatzean, **Motortzeko erreka** eta **Bolintxuaga** esaten zaio. Azkenik, **Frantzuerekkara** jotzen du.

XVI. mendeko aipuak, Bermeok inguruko elizateekin izan zituen jurisdikzio auzietakoak dira, *Akulategiko erreka* muga legez aipatzen delarik:

“y por devaxo de las casas de Azoeta y dende al moxon grande de piedra quedava entre los dhos rios de Aquilotequi y Arranotegui y de alli por los moxones altos de piedra con sus tsº y cruces y sestos quedavan asta cima de Pago y Culiaga donde se dividian la jurisdiccion de las dhas anteiglesias y la dha villa de Bermeo” 1559

Ahozkoa:	“ Akulètiko erréka ”	085
	“ Akulètiko errékie ”	085

Idatzizkoa:

1577-78	<i>Aquilotequi, río</i>	BFA. K. 3174/6 160-165b
1578	<i>Quilotequi, río</i>	VEKA R.R. Ejec. C2497 38
1578	<i>Aquilotequi, río</i>	VEKA R.R. Ejec. C2497 27
1749	<i>Aquillotequi, arroyo</i>	VEKA Pl. y Dib.nº 783 ¹⁵⁶⁰
1879	<i>Aculategui, regata de</i>	BUA 38/1. Leña 5b
1890	<i>Aculategui, arroyo</i>	BusUA 72/2

Metala (erreka)

Oharrak: **Tribiz** baserriaren hego-mendebaldean; **Akulategiko erreka**ra jotzen duen erreka adarreko sorburuan.

Ahozkoa:	“ Metalá ”	090, 119
----------	-------------------	----------

7.h. Motortzeko erreka / Bolintxuaga

Kokapena: Artika; X. mapa (A-3)

1559 VEKA. R.R. Ejec. C2497; 27

1560 1749. España. Ministerio de Cultura. Archivo de la Real Chancillería de Valladolid. PLANOS Y BUJOS. DESGLOSADOS 0783.

Ohar ling.: Ik. Artika auzoko **Bolintxuaga** basoa eta **Motortze** bizkarra. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Ahozkoa:	“Motortzèko errékie”	090
	“Bolintxuá”	091
	“Akulètiko errékie”	090, 091

7.i. Etxezarreko erreka

Kokapena: Artika; X. mapa (C-3)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Tribiz** baserriaren hegoaldetik, **Etxezarre** ondotik jaisten da eta beherago, **Leixarretako erreka** esaten zaio. **Urkisarriko erreka**ren iturrietako bat da.

Ahozkoa:	“Etxezarrèko errékie”	090
----------	------------------------------	-----

Leixarretako erreka

Kokapena: Artika; X. mapa (B-4)

Oharrak: **Urkisarri** baserriaren mendebaldetik jaisten den ura. Beherago, beste erreka batzuekin elkartuta, **Urkisarriko erreka** eratzen du. Goragoko tarteari **Goiko erreka** deitzen zaio; beheragokoari, **Leixarretakoa**.

Ahozkoa:	“Leixárreta”	085
	“Lexártzuta”	085
	“Leixárretako errékie”	090
	“Goiko errékie”	091

Sintzuriko erreka

Kokapena: Artika; X. mapa (B-4)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Urkisarri** eta **Tribiz** baserrien artean sortzen da. Beherago, **Leixarretako erreka** deitzen da.

Ahozkoa:	“Sintxùriko errékie”	091
	“Sintzùriko errékie”	090

7.j. Pagoetako erreka

Kokapena: Artika; X. mapa (B-4)

Ohar ling.: ‘Pago’ + -eta. Disimilazioz, erdikoa zen bokala itxi egin da, eta leku-atzizkiko -e galdu egin da, bokalez bukatutako oinarriari lotzen zaienean gertatzen den moduan.

Pago > Pagueta > Paguta

Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Zabalbideko** eta **Iturriko erreka**ko urak hartzen ditu **Urkisarri** baserriaren ekialdean. Beherago, **Urkisarriko erreka** esaten zaio.

Ahozkoa:	“Pagütako errékie”	091
	“Pagoko errékie”	091

Iturriko erreka

Ohar ling.: Ahozko aldaerak, *-i-* bokal itxiak *-t-* herskari ahoskabeen eragindako bus-tiduraren ondorioz eraturakoak dira:

Iturriko erreka > Itxurriko erreka

Ostean, asimilazioz, hitz hasierako *i-* > *u-* bihurtu da:

Itxurriko erreka > *Utzurriko erreka*

Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Urkisarri** baserriaren hegoaldetik jaisten da, eta laburrean, **Zabalbideko erre-karekin** bilduaz *Urkisarriko* etxe aurrean, **Pagoetako erreka** eratzen du. Beherago **Urkisari-riko erreka** deitzen zaio.

Ahozkoa: “*Itxurriko errékie*” 091
 “*Utzurriko errékie*” 090

Zabalbideko erreka

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Sanjuanbasotik** jaisten diren urak hartzen ditu. Beherago, **Iturriko erreka-kin** elkartuz, **Pagoetako** eratzen da. **Nafarroalaerdikoren** parean, **Urkisarriko erreka** deitzen zaio.

Ahozkoa: “*Sabalbideko errékie*” 091

7.k. Ezkiagarreko erreka

Kokapena: Artika; X. mapa (B-4)

Ohar ling.: Ik. Artika auzoko **Ezkiaga**, parajea. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Urkisarriko erreka**ren ekialdeko adarra, **Ezkiagako** mendebaldean.

Ahozkoa: “*Eskizalàrreko errékie*” 091

7.l. Urkisarriko erreka

Kokapena: Artika; X. mapa (A-4)

Ohar ling.: Ik. Artika auzoko **Urkisarri** (baserria). Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Urkisarritik** behera jaisten diren urak jasotzen ditu: **Ezkiagarre**, **Pagoeta** eta **Leixarretako** erreka-stoak elkartzen ditu, eta beherago **Ezkiagako erreka**ren biltzen da, **Tribizkoerrot**a parean **Artikerrekara** jotzeko.

Ahozkoa: “*Urkisarriko errékie*” 092
 “*Urkisarrèko errékie*” 086

Idatzizkoa:

1890

Urkisarri, arroyo

BusUA 72/2

1966

Urkizaurre, regata

GJE fk:4645 L53;24

7.ii. Ezkiagako erreka

Kokapena: Artika; XI. mapa (A-1)

Ohar ling.: Ik. Atikako **Ezkiaga**, parajea. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Ezkiaga** eta *Montemaior* (*Montemoro*) baserrien artetik jaisten da, eta **Tribizkoerrota** baino lehen **Artikerrekara** jotzen du. Ia bere ibilbide osoan Bermeo eta Busturiaren arteko mugarekiko paralelo dago erreka hau. Errekaren tarte nagusia Busturiari dagokio.

Ahozkoa: “*Eskizako errékie*” 066

“*Mòntomoròko errékie*” 092

Idatzizkoa:

1903 *Montemoro, regata de* *BAHP.N.BL 8574 551b*

Iturriondo (erreka)

Kokapena: Artika; XI. mapa (B-1)

Ohar ling.: Ahozko aldaerak, *i-* bokal itxiak *-t-* herskari ahoskabeen eragindako bus-tidura erakusten du:

Iturriondo > *Itxurriondo*

Oharrak: **Ezkiagako erreka**ren goi-ibilgua. Busturiako lurretan dago.

Ahozkoa: “*Itxurriòndo*” 092

7.m. Infernuerreka

Kokapena: Artika; X. mapa (A-4)

Ohar ling.: Artikulurik gabeko aldaera hobetsi da fitxa bururako. Ahozko aldaera batzuetan, /p/ herskari biezpainkariak /f/ frikari ezpain-hortzetakoak ordezkatu du, sarritan gertatzen den bezala. Ik. Artikako **Estrada** / **Fandangone** eta **Frantzune** errotak.

Infernuerreka > *Inpernuerreka*

Sudurkaria galdu duten aldaerak ere jaso dira (Ik. Artika auzoko **Fandangone**):

Infernuerreka > *Infernuerreka*

Inpernuerreka > *Ipernuerreka*

Oharrak: **Urkisarriko erreka** eta **Ezkiagako erreka** elkartzen diren unean erliebea mal-kartu egiten da arro bietan. **Beko atxaren** alde bietatik isurtzen dira bi errekek, bere aurrean elkar jotzeko, **Tribizkoerrotaren** atzealdean. **Ezkiagatik** jaisten den urari, tarte honetan, *Infernuerreka* deitzen zaio.

Ahozkoa: “*Infernuerréka*” 080, 088

“*Infernuerrékie*” 066, 084

“*Infernùerrékie*” 084, 091

“*Infernuerrékia*” 115

“*Ifernùerréka*” 089

“*Inpernuerréka*” 090, 092

“*Inpernuerrékie*” 086

“*Ipernuerréka*” 083

“*Inpernuko errékie*” 086

“*Beko atzeko errékie*” 091

Idatzizkoa:

1891 *Infernuerreca, riachuelo* *GJE fk:2138 L28;143*
 1898 *Infernu-erreca* *BAHP.N.BL 8195 1382b*
 1899 *Infernuerreca* *BAHP.N.BL 8296 653*

7.n. Errekatxu

Kokapena: Artika; VIII. mapa (D-1)

Ohar ling.: *Esparruko erreka* izenerako, ikusi Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.Oharrak: **Enparane** baserriaren hegoaldetik **Olaerota** eta **Tribizkoerota** artera jausten den erreka.

Ahozkoa:	<i>“Errékatzu”</i>	090
	<i>“Errekátzu”</i>	086
	<i>“Esparruko errékie”</i>	086

7.ñ. Kantara (erreka)

Kokapena: Artika; VII. mapa (C-4)

Oharrak: **Etxebarriaga** baserriaren aurretik, hau da, bere hegoaldetik jaitsita, **Kafranka** baserri inguruan **Artikerrekara** jotzen duen ura.

Ahozkoa:	<i>“Kantará”</i>	080
	<i>“Kantaràko sillué”</i>	080

7.o. Zubitueta (erreka)

Kokapena: Artika; VII. mapa (C-4)

Ohar ling.: Erreka honek *Zubitueta* izena ez ezik, *Torreko erreka* eta *Bonbillarteko erreka* izenak ere baditu. Ezagunena eta erabiliena *Zubitueta* da, zaharrena den *Subitzuaga* ezagutu arren. Erabilerak ekarri du, aldaerak sortzea. Leku-atzizkirik gabekoa, *Subitxu* izenari, -eta leku-atzizkia eranstea, bokalek zera egin dute: *Subitzeta* (-ue- > -e-) eta zabalduena den *Subitzuta* (-ue- > -u-). Eta azken honetatik abiatuta, *Subitzutako erreka* eratu da.Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.Oharrak: **Landatxu** eta **Urkamendi** artean dauka sorburua, eta **Bonbillarte** eta **Etxebarriaga** baserrien artean egin ondoren, **Torre** baserri ondoan jotzen du **Artikerrekara**.

Ahozkoa:	<i>“Subítzuta”</i>	063, 064, 068, 079
	<i>“Subítzeta”</i>	069
	<i>“Subítzutako errékie”</i>	063, 070
	<i>“Subítzuága”</i>	063
	<i>“Subítxu”</i>	078
	<i>“Bonbillarteko errékie”</i>	079
	<i>“Torrèko errékie”</i>	079

7.p. Iturrizarre (erreka)

Kokapena: Almika; VII. mapa (B-4)

Ohar ling.: Ahozko erabileren artean, aldaera osatua aurki daiteke: *Iturrizarre*. Iturri osagaia duten hitz elkartuetan, sarriagotan aurki daiteke, lehenengo osagaia bukaerako *-i* gabe: iturburu, iturmendi, iturgaitz. Kasu honetan, aurrerago doa; dardarkari anitza ere galdu egin da. Ik. San Migel auzoko **Itubizkar**.

Iturrizarre > Ituzarre

i- bokal itxiak *-t-* herskari ahoskabeen bustidura eragiten du:

Iturrizarre > *Itzurrisarre*

Itusarre > *Itzusarre*

Kontsonantez bukatutako izenetan gertatzen den moduan, bukaeran *-e* bokal paragogikoa erakusten du.

Oharrak: **Landatxuko** ipar-ekialdeko isurialdean sortu eta **Aingeruguarda** ermitaren eta **Agirretxu** baserriaren artean isurtzen da, **Artiketxe** inguruan **Artikerrekara** jo arte.

Ahozkoa: “*Itzurrisarre*” 063, 066, 070, 80
 “*Itzusarre*” 064, 068, 069

8. Zarraneko erreka

Kokapena: Demiku; VIII. mapa (A-1; B-1)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Masugoiko** mendiaren iparraldeko isurian dauka sorburua. Goi-ibilguan *Perretxiñe* esaten zaio, beheerago, *Zarraneko erreka* eta herrira heltzean, *Kurtzioko erreka*.

Ahozkoa: “*Perretziñe*” 054, 057
 “*Perretziñeko errekie*” 071
 “*Sarreneko errekie*” 054
 “*Kurtzioko errekie*” 054

Idatzizkoa:

1857	<i>La Cruz, arroyo de</i>	<i>MAP MunV/ItJR-II 24-25</i>
1896	<i>Sarren, regata</i>	<i>BAHP.N.BL 7553 948-974b</i>
1914	<i>Perrechin, manantial</i>	<i>BUA 1337. Aguas. Deminigus 2</i>
1962	<i>Sarren, arroyo de</i>	<i>BUA 199bis/1-4. Tendido electr.</i>
1973	<i>Kurtzio, arroyo de</i>	<i>BUA 333bis</i>
1973	<i>la Cruz, arroyo de</i>	<i>BUA 333bis</i>
1978	<i>Perretxine, arroyo de</i>	<i>BIBL GbkV</i>
1980	<i>Perretxiñe, arroyo</i>	<i>GJE fk:10580 L113;116</i>
1982	<i>Kurtzioko errekie</i>	<i>BIBL ErA.KTop 265</i>
1982	<i>Sarreneko errekie</i>	<i>BIBL ErA.KTop 265</i>

8.a. Ametako erreka

Kokapena: Demiku; VIII. mapa (B-1)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Beiti** baserriaren hegoaldean **Perretxiñeko** aldera abiatzen den errekatxoa.

Ahozkoa: “*Ametako errekie*” 055

Idatzizkoa:

1870	<i>Ameta, regata</i>	<i>BFA. Bust 421/46 1b</i>
------	----------------------	----------------------------

8.b. Arruane (erreka-zuloa)

Kokapena: Demiku; VIII. mapa (B-2)

Ohar ling.: Ik. Demiku auzoko **Arruane** (saila). ‘Iturri’ generikoan, artikulua aurreko bokal itxi palatalaren ondoren epentesia txertatu da, hiatoa apurtzeko, eta bokal itxi

horrek artikulua itxi du, asimilazioz. Aurreko bokal itxi palatalak-*t*- herskari ahoskabea palatalizatu du.

iturria > iturri³a > iturri³e > itzurri³e

Oharrak: **Uriartebeko** baserritik **Zarran** aldera doan errekastoa eta bere arroa.

Ahozkoa: “**Arrùneko itzurri³é**” 057

Idatzizkoa:

1893 Arruene, fuente de BUA 1179/17 317

9. Lamiaraneko erreka

Kokapena: Demiku; VIII. mapa (A-2)

Ohar ling.: *Lamiaran* izenarekin batera (Ik. Kostaldeko **Lamiaranpunta**), beste izen batzuk ere ageri dira; euren artean *Lamiñerreka* eta *Lamiñaran*, aurrekoaren aldaerak direnak (-*i*- bokal palatalak sudurkaria palatalizatuta: n > ñ).

Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: Erreka hau, *Goitiz* eta **Demiku** artean sortzen da eta bere ibilbide osoan, Bermeo eta Mundaka arteko muga egiten du. **Errosako zubiaren** azpitik egin ondoren, **Errosapen** itsasoratzen da. Agirietan, bere izen zaharrena, *Lamiaran* bada ere, *Errosako* edo *Errosapeko* erreka izenez ezagutzen da. **Demikuko** etxeen paretik pasatzean, **Areaga** parajetik, *Areagako erreka* esaten zaio.

Ahozkoa: “**Lamiangué**” 071
 “**Errosapeko errékie**” 161
 “**Mendekoko errékie**” 055, 071
 “**Ariàko errékie**” 059, 071

Idatzizkoa:

1285	<i>Lamiaran, la agua de</i>	BIBL ItJR-II 209
1578	<i>Lamiaran, arroyo</i>	VEKA R.R. Ejec. C2497 12
1629	<i>Lamiaran, arroyo</i>	BUA 928. Mojonera. 1749 20b
1629	<i>Lamiaran, arroyo</i>	BFA. BilUA.SZ 315/1/5
1629	<i>Lamiñaran, arroyo</i>	VEKA S.V. C1086 157b-165
1889	<i>Lamiaran, arroyo de</i>	BUA 881/12. Deslindes 7b
1899	<i>La Rosa, arroyo que baja al puente de</i>	BAHP.N.BL 8297 1996b
1949	<i>La rosa, riachuelo de</i>	BUA 881/12. Deslindes 1b
1949	<i>Lamiaren, riachuelo de</i>	BUA 881/12. Deslindes 1b
1951	<i>Larrosa, arroyo denominado</i>	BUA 881/12. Deslindes 1b
1973-74	<i>Errosape, riachuelo</i>	BIBL ErA.EtnB 220-221
1978	<i>Lamin-erreka, arroyo de</i>	BIBL GbkV

9.a. Biribilpeko erreka

Kokapena: Demiku; VIII. mapa (A-2)

Oharrak: **Biribilpe** azpian sortu eta **Tontorre** ondotik, **Lamiaraneko erreka** jotzen duen errekastoa.

Idatzizkoa:

1973-74	<i>Biribilpe, arroyo de</i>	BIBL ErA.EtnB 221
1978	<i>Biribilpe, las de</i>	BIBL GbkV

10. Uretako erreka

Kokapena: San Pelaio; III. mapa (B-3; B-4)

Ohar ling.: Erreka hau izen birekin ezagutzen da: *Uretako erreka* eta *Iratako erreka* (*Ítako erreka*).

Oharrak: Erreka honek, **Zumarrietape** eta **Garbola** mendiaren iparraldeko isurian ditu bere ekialdeko hiru sorburuak: **Sagarraga** baserriaren azpitik jaisten den **Errekabaltze**, **Urkidi** baserriaren ekialdetik behera doan **Urotze** eta **Gorosoko landan** sortzen diren **Gisastiko** eta **Urkidiko errekek**. Hiru erreka hauek **Gisasti** baserriaren azpian elkartzen dira. Beherago, ur honi, hegoaldetik, **Armokiko erreka** biltzen zaio. Azkenik, *Urgitxi* baserri inguruan, iparraldetik jaisten diren **Kukutzeko erreka** (edo *Aumerrekako*) eta *Kandelaiturriko* urek loditzen dute. Ondoren, *Benguri*, *Ostiene*, eta *Azeretxo* baserrien behealdetik jarraitzen du Bakioko hondartzan itsasoratzeko.

Ahozkoa:	<i>“Ûretako erréka”</i>	146
	<i>“Ítako erréka”</i>	146
	<i>“Urkitxi”</i>	146

Idatzizkoa:

1844	<i>Ureta, arroyo</i>	<i>BIBL YrJA 125</i>
1855	<i>Ureta, regata</i>	<i>BUA 39/29. Acreedores</i>
1869	<i>Ureta, regata de</i>	<i>BUA 38/1. Leña 2b</i>

10.a. Kukutzeko erreka

Kokapena: San Pelaio; III. mapa (A-4); IV. mapa (A-1)

Ohar ling.: Ik. Gainak ataleko **Arballo** eta San Pelaioko **Kukutze** parajeak. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Kukutze** eta **Arballo** artetik jaisten den erreka. Bere iparraldeko isuritik izaten zen, antzina, San Juanerako galtzada zaharra; hantxe dago bide honetako hirugarren oinatza, **Sanjuanoñetze** izeneko parajearen. *Kukutzeko erreka*, *Ibillaurre* baserriaren azpitik igaro ondoren, *Urgitxira* jotzen du. *Ibillaurretik Urgitxira* arteko tarteari, *Aumerreka* esaten zaio¹⁵⁶¹.

Ahozkoa:	<i>“Kukutzèko errékie”</i>	145
	<i>“Kukútzeko errékie”</i>	025
	<i>“Arballuko errékie”</i>	146

10.b. Errekabaltze

Kokapena: San Pelaio; IV. mapa (B-1) eta III. mapa (B-4)

Ohar ling.: ‘Erreka’ + ‘baltz’. Kontsonantez bukatutako leku-izenetan gertatzen den bezala, -e paragogikoa ageri du. Ahoz jaso den izenaren alde egin da fitxa buruan jartzeko; batetik, gaur egun horrelaxe ezagutzen delako, eta bestetik, *Sagarragako* erreka izenarekin, ondoan gelditzen den baserriari erreferentzia besterik egiten ez diolako.

Oharrak: **Sagarraga** baserriaren hegoaldetik, **Uretako erreka** jotzen du errekatxo honek. Gaur *Errekabaltze* izenez ezagutzen da. Bere iturburuari **Metalura** esaten zaio.

Ahozkoa:	<i>“Errekabaltzé”</i>	146, 147
	<i>“Urbaltzá”</i>	146
	<i>“Sagarrekoá”</i>	146

1561 Gaminde, I., Martiartu, I., Elgoibar, E., Olalde, A. (2001): *Bakioko toponimoez behin-behineko txostena*.

Idatzizkoa:

1861	<i>Sagarraga, fuente de</i>	<i>BUA B1289/14. Leña 3b</i>
1878	<i>Sagarraga, riachuelo</i>	<i>BUA 38/1. Leña 3</i>
1893-94	<i>Sagarraga, arroyo de</i>	<i>BUA 1333/2. Peticion de 8</i>

10.c. Urotze (parajea eta erreka)

Kokapena: San Pelaio; IV. mapa (C-1)

Ohar ling.: ‘Ur’ + ‘(h)otz’. Ahoz jasotako aldaeretan, kontsonantez bukatutako leku-izenetan gertatzen den bezala, -e paragogikoa erakusten du. Asimilazioz, erdiko bokala itxi egin da:

Urotz > Urutz

Oharrak: **Garbola** mendiaren iparraldeko isurian sortu eta **Urkidi** baserriaren ekialdetik, **Zumarrietape** eta **Erlebasotik**, jaisten den erreka. **Uretako erreka**ren iturri nagusienerarikoa da.

Ahozkoa:	<i>“Urotzé”</i>	146
	<i>“Urutzé”</i>	147

Idatzizkoa:

1876	<i>Urutza, término de</i>	<i>BUA 1324/16. Argoma</i>
1877	<i>Urutza, punto de</i>	<i>BUA 1324/16. Argoma</i>
1928	<i>Uruza, enajenaciones en</i>	<i>BIBL ZbA1 133-137</i>

10.d. Urkidiko erreka

Kokapena: San Pelaio; III. mapa (C-4)

Ohar ling.: Errekasto honi esateko izen bi erabiltzen badira ere, lehenengoak ezaguna den baserri bati egiten dio erreferentzia eta neurri horretan aukeratu da fitxa buruan jartzeko. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdize-erreka**.

Oharrak: **Gorosoko landako** azpian sortu eta **Urkidi** baserriaren mendebaldetik jaisten den errekastoa. **Gisastiko erreka**ekin elkartu ondoren, **Uretako erreka**ra jotzen du **Gisasti** baserriaren behealdean.

Ahozkoa:	<i>“Urkidiko errékie”</i>	146
	<i>“Gurbistiko errékie”</i>	146
	<i>“Donprimoneko errékie”</i>	146

10.e. Gisastiko erreka

Kokapena: San Pelaio; III. mapa (C-4)

Ohar ling.: Ik. San Pelaio auzoko **Gisasti** parajea.

Oharrak: **Gorosoko landatik** behera jaisten da erreka hau (Ik. **Gorosoko iturria**), **Erdikoetxe** eta **Gisasti** baserrien ekialdetik, azken honen azpian, **Uretako erreka**ra jo arte. Bere ibilbidearen erdi inguruan **Gisastiko erreka** honek, bere ekialdetik, **Urkidiko erreka**ko urak ere hartzen ditu. Aipamen zaharrena **Goientzabalpeko erreka**rena izan arren, gaurkotasanagatik eta maiztasunagatik, **Gisastiko erreka** hobetsi da fitxa buruan jartzeko.

Ahozkoa:	<i>“Giistiko erréka”</i>	146
	<i>“Gisistiko errékie”</i>	146

Idatzizkoa:

1826	<i>Goijenzabalpe, ría de</i>	BUA 39/3. <i>Enajen. y conc.</i>
1869	<i>Guisasti, regata de</i>	BUA 38/1. <i>Leña 2b</i>
1869-72	<i>Gorozu, rio llamado</i>	BUA 39/5. <i>Solic. de terreno 4</i>
1870	<i>Guisasti, regata</i>	BUA 38. <i>Leña</i>

10.f. Armokiko erreka

Kokapena: San Pelaio; III. mapa (B-4)

Ohar ling.: Ik. San Pelaio auzoan **Armoki** parajea. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Gisasti** eta **Erdikoetxe** baserrien mendebaletik, **Armoki** eta **Irabiaga** parajeen artetik, jaisten da, **Uretako errekarara** jo arte.

Ahozkoa: “*Armùkiko errékie*” 147

Eitzagako erreka

Oharrak: **Altzadiko erreka** beherantz egitean, Bakio alderantz, *Eitzagako erreka* izena hartzen du.

11.a. Altzadiko erreka

Kokapena: San Pelaio; VI. mapa (A-3)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Altzadi** eta **Zurtzuri** artetik jaisten den erreka. Beherago, Bakio aldean, *Eitzagako erreka* esaten zaio.

Ahozkoa: “*Altzàdiko erréka*” 145

“*Surtzuriko errékie*” 130

11.b. Txaraleko erreka

Kokapena: San Pelaio; VI. mapa (A-3)

Ohar ling.: Ik **Txarale** baserria. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**. Iturri generikoak ere artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Arruane**.

Oharrak: **Txarale** baserriaren ipar-mendebaldetik jaisten da, **Eitzagako** errekarara jotzeko.

Ahozkoa: “*Tzaraleko errékie*” 145

“*Tzaraleko itxurrijé*” 145

Idatzizkoa:

1885-86	<i>Charale, regata</i>	BUA 36/3. <i>Leña</i>
1951	<i>Chaleco-iturri, punto llamado</i>	BUA 881/12. <i>Deslindes 5</i>

12. Infernuerreka / Zarraga / Oiangortako erreka

Kokapena: Mañu; IX. mapa (A/B-4)

Ohar ling.: Maizen erabiltzen den izena *Infernuko erreka* da. Leku-genitibo markarik gabekoa hobetsi da fitxa bururako. /p/ herskari biezpainskariak /f/ frikari ezpain-hortzeta-koa ordezkatu du, sarritan gertatzen den bezala. Ik. Artikako **Estrada / Fandangone** eta **Frantzune** errotak.

Infernuerreka > *Inpernuerreka*

Sudurkaria galdu duten aldaerak ere jaso dira ahoz (Ik. Artika auzoko **Fandangone**):

Infernuko errekie > *Ifernuko errekie*

Inpernuerreka > *Ipernuerreka*

Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Ik. Mañu auzoko **Sangresilla** parajea, **Oiangortako errota**, **Olazarreta** baserria. *Beko txabola* Mungiako baserri bat da. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Galdizerreka**.

Oharrak: *Bermeok Meñaka* eta *Mungiarekin* egiten duen mugan. Errekaren izen zaharra, *Oiangortako erreka* izan da, horrela azaltzen baita agiri zaharrenetan. **Eskobadin** du bere sorburua; hemen *Jentillatxetako erreka* esaten zaio. Beherago, *Bilborako* errepidearen azpitik pasatzean eta handik behera, *Infernuerreka* izena hartzen du. **Landa** baserrien behaldean, **Iureta** izeneko parajea, **Eskobadiko erreka** eta **Oiñolako erreka** elkartzen zaizkio. Hemendik beheranzko bidean, **Oiangortako errota** pareraino, *Infernuerrekaz* gain, *Sangresillako erreka* ere esaten zaio. **Olazarretatik** beherantz, *Olazarreta* edo *Zarraga erreka* izena hartzen du, *Goikolea* eta *Bakioko erreka* nagusiraino. Handik itsasoraino, *Erreka nagusia* edo *Estepona* esaten zaio.

Ahozkoa:	“Infernuko erréka”	124, 140, 145
	“Ifernúerrekiè”	126
	“Ufernúerrekiè”	126
	“Inpernuerréka”	130
	“Inpernúerreka”	113
	“Infernuko errékie”	127, 131, 132, 135, 139, 141, 142, 160
	“Ifernuko erréka”	136
	“Ipernuerréka”	141
	“Ipernúerreka”	113
	“Inpernuko errékie”	129, 136
	“Ipernuko erréka”	116
	“Sangresilleko erréka”	113
	“Sangresilleko errékie”	139, 141, 142
	“Olasárretako errékie”	140
	“Olàsartako errékie”	121
	“Sàrragako errékie”	130, 134, 135, 139
	“Sàgarreko errékie”	127
	“Bekotzábolako errékie”	135
	“Oizortàko errotako errékie”	131

Idatzizkoa:

1629	<i>Uxaurta, arroyo</i>	<i>BUA 928. Mojonera. 1749 35</i>
1629	<i>Ojagorta, arroyo</i>	<i>BFA. BilUA.SZ 315/1/5</i>
1629	<i>Ojaurtta, río</i>	<i>VEKA S.V. C1086 157b-165b</i>
1637	<i>Ojaorta, puente del río de</i>	<i>BFA. K. 3541/18 8</i>
1656	<i>Ojaorta, río de</i>	<i>VEKA S.V. L1528/3 2-53b</i>

1685	<i>Ojaorta, rrio</i>	BUA AL. 1680-1710 64
1786	<i>Ojagorta, río</i>	BFA. Bust 238/13 1,1b
1786	<i>Ojagorta, rria llamada</i>	BUA 949/7. Camin., puent., 56,57
1844	<i>Ojangorta, fuentes de</i>	BIBL YrJA 71-72
1844	<i>Ojaurta, río de</i>	BIBL YrJA 105
1849	<i>Ojangorta, ria de</i>	BUA 1289/2. Montazgos 224-225
1875	<i>Ojangorta, regata de</i>	BUA 244/7. Montazgos 3b
1876	<i>Oyorta, riachuelo</i>	BUA 38. Leña
1884-85	<i>Oyorta, regata</i>	BUA 36/2. Leña
1893	<i>Infernuko-errega, regata</i>	BFA. K. 2834/6 989-996
1894	<i>Ojangorta, río</i>	BAHP.N.BL 7549 481
1903	<i>Barranco del infierno, paraje denominado</i>	BUA 1179/19 18
1903	<i>Infierno, arroyo</i>	BUA 984/10. Comun. sobre aguas
1903	<i>Zarraga, arroyo</i>	BUA 984/10. Comun. sobre aguas
1904	<i>Oyorta-Errega, río</i>	BUA 9. Puentes. Zubiaur
1926-31	<i>Infierno, arroyo del</i>	BUA 881/36. Segreg. SP y ZB
1927-32	<i>Infernucoerrega, arroyo</i>	BakUA 1-19
1949	<i>Infernuco Errega</i>	BUA 881/12. Deslindes 1
1950	<i>Infernuco-errega, regata</i>	GJE fk:2014 L27;41
1950	<i>Infierno, regata del</i>	BUA 881/Deslinde: Berm-Meñaca
1950	<i>Escobadi, regata</i>	BUA 881/Deslinde: Berm-Meñaca
1951	<i>Escobadi, arroyo de</i>	BUA 881/12. Deslindes 2
1951	<i>Infernuco-errega, sitio denominado</i>	BUA 881/12. Deslindes 6
1951	<i>Infierno, barranco del</i>	BUA 881/12. Deslindes 6
1972	<i>Infierno, río</i>	BIBL ESEC-GB 15
1973-74	<i>Infernoko errekie, arroyo</i>	BIBL ErA.EtnB 211
1975	<i>Ympernerrega, arroyo</i>	GJE fk:8157 L84;185

12.a. Dikobasoko erreka

Kokapena: Mañu; VI. mapa (C-2)

Oharrak: **Zabalene** eta *Bekotxabola* (azken hau Bakioren eskumeneko eremuan) base-riren mendebaletik, **Zarraga** errekarara jotzen du. Errekatxo honek Bermeo eta Bakioren arteko muga egiten du.

Ahozkoa:	“Dikoàsoko errékie”	160
	“Bekobàsoko errékie”	130
	“Àtzeko errékie”	160
	“Bekotzàbolako àtzeko errékie”	130
	“Kritrueneko errékie”	130

Idatzizkoa:

1950	<i>Dizcoazo, regata</i>	BUA 881/Deslin. Berm-Meñaca
------	-------------------------	-----------------------------

12.b. Zabalerreka

Kokapena: Mañu; VI. mapa (C-3)

Ohar ling.: Ik. Mañu auzoko **Zabalene** baserria. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Zabalene** baserriaren ekialdetik **Zarraga** errekarara jaisten den ura.

Ahozkoa: **“Sàbalneko errékie”** 131

Idatzizkoa:

1889	<i>Zabalerrega, regata</i>	BUA 881/12. Deslindes 21b
------	----------------------------	---------------------------

12.c. Biorgortako erreka

Kokapena: Mañu; VI. mapa (C-4)

Ohar ling.: Ik. Mañu auzoko **Biorgorta** baserria. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Biorgorta** eta **Ariztitxu** baserrien artetik, **Zarraga** errekarara jaisten den ura.

Ahozkoa: **“Biortako errékie”** 127, 128, 131, 135

12.d. Errekatxu

Kokapena: Mañu; VI. mapa (C-4)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Arbitxuko iturrian** du bere sorburua erreka honek eta goialdean, **Kolisoneko erreka** esaten zaio. Ondoren, **Gortaederre** eta **Etxebarri** baserrien artetik jaisten da eta, **Errekalabane** izenekoarekin elkartu ondoren, **Zezenkorta** errekarara jotzen du.

Ahozkoa: **“Errékatxu”** 127
“Errékatzu” 126, 131, 132, 134, 135
“Etzebarriko errékie” 131
“Kolixoneko errékie” 128, 129

Idatzizkoa:

1910 *Errecachu, heredad* BUA 1435. *Fincas rústicas*

12.e. Errekalabane

Kokapena: Mañu; VII. mapa (C-1)

Ohar ling.: ‘Erreka’ + ‘laban’. Kontsonantez bukatutako izenetan gertatzen den bezala, -e paragogikoa erakusten du. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Komaistene** baserriaren azpian du bere sorburua eta **Kasabarriatzeko** baserriaren atzealdetik jaisten da **Arrilabane** izeneko parajera. Hemen **Ursáltoa** esaten zaio eta, beheerago, **Zezenkorta** errekarara jotzen du.

Ahozkoa: **“Errékalabanè”** 134, 135
“Arrilabané” 135
“Komàisteneko errékie” 135
“Ursáltoa” 135

Idatzizkoa:

1910 *Erreca-labane, monte bajo* BUA 1032. *Fincas rúst.*

12.f. Matadiko erreka

Kokapena: Mañu; VII. mapa (C-1)

Oharrak: **Mintegipe** baserriaren behealdetik jaisten da.

Ahozkoa: **“Matádi”** 131, 134, 135, 140, 143, 144
“Matadiko erréka” 130

12.g. Olaldeko erreka

Kokapena: Mañu; VII. mapa (C-1)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Olalde** baserritik **Zezenkorta** errekarara jaisten den errekastoa.

Ahozkoa:	<i>“Òlaldeko errékie”</i>	144, 145
	<i>“Òlaldeko àtzeko errékie”</i>	144

12.h. Kristobaleneko erreka

Kokapena: Mañu; VII. mapa (D-1)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

‘Erdi’ osagai erreferentzialak artikulua hartzen du. Bokal itxiaren ostean epentesia txertatu da hiatoa apurtzeko, eta artikulua, bokal itxiaren eraginez, asimilazioz, itxi egin da. ‘Bi’ zenbaitzailearen ostean eta genitibo markaren aurrean ere epentesia txertatu da hiatoa apurtzeko:

erdi + -a> erdia > erdi̯a > erdi̯e

Oharrak: **Txornako iturritik** behera jaisten den errekastoa.

Ahozkoa:	<i>“Kristòbaleneko errékie”</i>	136
	<i>“Tzarkobizen erdi̯é”</i>	140
	<i>“Àndiko errékie”</i>	140

12. i. Zubinagusiko erreka

Kokapena: Mañu; VII. mapa (D-1)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Joseandiane** baserriaren hegoaldeetik jaisten den errekastoa.

Ahozkoa:	<i>“Subinagòsiko errékie”</i>	140
	<i>“Soloko errékie”</i>	140

12.j. Kateapeko erreka

Kokapena: Mañu; VII. mapa (D-1)

Ohar ling.: Ik. Mañu auzoko **Katiape** hariztia eta **Katiazarre** ordainlekua. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Katezarre** azpitik **Zezenkorta** errekarara jotzen du.

Ahozkoa:	<i>“Katipeko errékie”</i>	141
	<i>“Katisarrèko errékie”</i>	140

Idatzizkoa:

1978

Katiape, arroyo

BIBL GbkV

12.k. Oiangortako erreka

Kokapena: Mañu; VI. mapa (D-4)

12.m. Eskobadiko erreka

Kokapena: Mañu; X. mapa (B-1)

Ohar ling.: Ik. Mañu auzoan **Eskobadi** parajea. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Jentillatxeta** eta **Landa** baserrien artetik jaisten den errekastoa. **Irureta** izeneko parajearen elkartzen diren erreketako iparraldekoena. Hegoalderago dagoen eta Meñakako eremuan gelditzen den **Oiñolako erreka** ere, agirietan Eskobadiko erreka legez azaltzen da.

Ahozkoa: *“Eskuàrdiko errékie”* 140

Idatzizkoa:

1973-74

Eskuardiko errekie

BIBL ErA.EtnB 211

12.n. Jentillatxetako erreka

Kokapena: Mañu; X. mapa (C-1)

Ohar ling.: Ik. Mañu auzoko **Jentillatzeta** parajea. Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Infernuerrekaren** hiru iturrietako bat da. **Eskobadi** izeneko parajearen sortu eta **Bilborako** errepideraino jaisten da; hemendik behera, **Infernuerreka** esaten zaio.

Ahozkoa: *“zentillatzetako alboko errékie”* 139

“zentillastako errékie” 139

“zintillàtzetako errékie” 145

12.ñ. Oiñolako erreka

Kokapena: Mañu; IX. mapa (C-4)

Ohar ling.: Erreka generikoak artikulua har dezake. Ik. Sare Hidrografiko atalean **Gazdizerreka**.

Oharrak: **Oiñola** izeneko parajearen. **Sollubetik** behera jaisten da, eta **Infernuerrekarekin** elkartzen da **Irureta** izeneko lekuan.

Ahozkoa: *“Òiñolako errékie”* 131, 139